

CONSOLIDAREA ȘI FORTIFICAREA COMUNITĂȚII ACADEMICE PE AGENDA DE ACTIVITATE A AȘM

Dr. hab. **Liliana CONDRATICOVA**
Secretar științific general al AȘM

Academia de Științe a Moldovei, prin activitatea Secțiilor de științe și a membrilor acestora, prin funcționarea eficientă a platformelor științifice de dialog (lansate în 2019) și a comisiilor academice de experți (instituite în 2023), continue să consolideze și fortifice comunitatea academică, devenind o veritabilă platformă de dialogic și dezbateri constructive.

Perioada aprilie-iunie 2024 a fost marcată de câteva evenimente-cheie în activitatea Academiei de Științe a Moldovei, cum ar fi extinderea relațiilor de colaborare cu academiile din Spațiul European de Cercetare, organizarea evenimentelor științifice și culturale, susținerea prelegerilor publice.

Cu referire la colaborarea AȘM și Academia Română, menționăm că în **ședința comună a Biroului Prezidiului Academiei Române și a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei din 2 aprilie curent** a inclus aprobarea unui Plan actualizat de acțiuni pentru anul 2024. A fost abordat și subiectul actualizării Acordului de colaborare între Academia Română și Academia de Științe a Moldovei, care are ca obiectiv fundamental crearea unui spațiu comun științific și cultural. Astfel, pentru anul 2024, cele două academii au preconizat organizarea, la 8 mai, de Ziua Europei, a Conferinței academice „Consolidarea spațiului științific românesc în context european”; sărbătorirea Zilei Limbii Române la 31 august printr-o ședință festivă a celor două academii, precum și deschiderea Congresului Mondial al Eminescologilor, ajuns la cea de-a XIII-a ediție; organizarea la 11 septembrie a Conferinței științifice internaționale consacrate împlinirii a 150 de ani de la nașterea celebrului astronom român de origine basarabeană Nicolae Donici; organizarea celei de-a doua ediții a Școlii de vară „Calea spre descoperiri științifice” în perioada 28-31 august 2024. O noutate care merită evidențiată a noului plan de acțiuni este aprobarea Regulamentului cu privire la decernarea premiilor Academiei Române și a Academiei de Științe a Moldovei și lansarea concursului premiilor celor două academii.

În zilele de 8-9 aprilie 2024, la București a avut loc cea de-a XII-a reuniune a Comisiei interguvernamentale moldo-române de cooperare economică,

Academia de Științe a Moldovei fiind reprezentată de m. c. al AȘM Veaceslav Ursachi, adjunct al conducătorului Secției de științe exacte și inginerești a AȘM. În cadrul consfătuirii, în domeniul de cercetare științifică a fost menționată importanța proiectelor care oferă acces cercetătorilor din Republica Moldova la infrastructurile de cercetare din România.

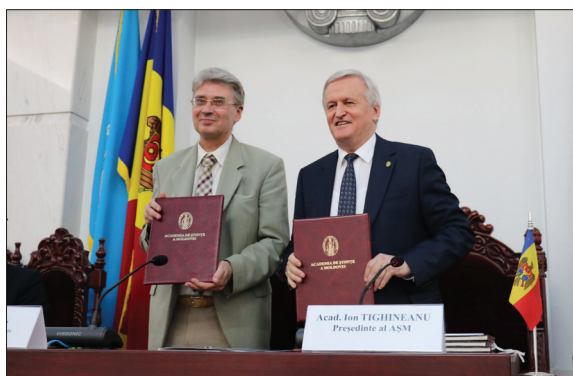
Urmare a planului de acțiuni aprobat, Academia Română și Academia de Științe a Moldovei au organizat, pe **8 mai 2024, Conferința „Consolidarea spațiului științific românesc în context european”**, participanții subliniind rolul științei, inovării și educației, care sunt primordiale în identificarea soluțiilor necesare și în afirmarea lor pe plan internațional. În comunicarea *Rolul și importanța institutelor Academiei Române* acad. Bogdan Simionescu a relatat despre succesele Academiei Române, dar și despre problemele cu care se confruntă instituția academică. Acad. Mihai Cimpoi a susținut comunicarea *Cercetări eminescologice în contextul interrelațiilor culturale europene*, iar m. c. Ion Hadârcă, vicepreședintele AȘM, conducătorul Secției de științe sociale, economice, umanistice și arte a AȘM, a evocat dimensiunea europeană a operei cantemirene.

Continuând subiectul colaborării fructuoase a cercetătorilor de pe ambele maluri ale Prutului, menționăm evenimentele organizate la Chișinău cu prilejul comemorării a 135 de ani de la trecerea în eternitate a poetului național Mihai Eminescu. Pe 7 iunie 2024, mai mulți oameni de știință și cultură din România au vizitat Academia de Științe a Moldovei. Această acțiune se încadrează în activitățile realizate de AȘM în parteneriat cu Academia Română, precum și cu institutele și centrele de cercetare, universitățile, muzeele din România, având ca misiune consolidarea spațiului comun românesc științific și cultural în traseul Republicii Moldova de integrare în Uniunea Europeană. În dialogul științific și cultural au fost punctate mai multe aspecte ale activității instituțiilor pe care le reprezintă participanții, fiind iminentă organizarea unor mese rotunde, simpozioane și conferințe pentru a lua în discuție problemele stringente ale societății. Or, poziția și argumentele pertinente ale oamenilor de știință și de

cultură trebuie să se facă auzite, iar rezultatele cercetărilor să-și găsească soluții eficiente de implementare. De asemenea, în contextul celei de-a șaptea ediții a Zilelor Alexandru Marghiloman, AȘM a fost partener la organizarea conferinței științifice „Alexandru Marghiloman – restituiri”, desfășurată în orașul Buzău, România, pe 8-10 mai, o manifestare cultural-științifică ce se desfășoară anual, alternativ, la Chișinău și Buzău.

O colaborare care prinde rădăcini se referă la **vizita la Academia de Științe a Moldovei a dr. Tomáš Kostelecký, membru al Consiliului Academiei de Științe din Cehia**, care a fost însoțit de doamna Katerina Silhankova, consilier pe probleme de dezvoltare și afaceri economice din cadrul Ambasadei Republicii Cehe în Republica Moldova. Dr. Tomáš Kostelecký a exprimat interesul și deschiderea cercetătorilor din cadrul Academiei de Științe a Cehiei în vederea extinderii cooperării științifice între ambele academii, precum și între institutele de cercetare. Acad. Ion Tighineanu a reiterat că Prezidiul Academiei de Științe a Moldovei își dorește reînnoirea parteneriatului bilateral cu Academia de Științe a Cehiei prin semnarea unui nou Acord de colaborare științifică care ar reflecta prioritățile cercetărilor la scară națională și europeană. Dr. Tomáš Kostelecký a participat și la lucrările sesiunii a XV-a a Adunării Generale a AȘM, care a avut loc pe data de 15 mai 2024.

În contextul internaționalizării activității AȘM, subliniem **extinderea colaborării moldo-germane pe plan științific și cultural**. La 16 mai 2024, în cadrul Festivalului Internațional „Zilele Muzicii Noi”, ajuns la cea de-a 33-a ediție, la AȘM a avut loc conferința „Interferențe româno-germane”, în cadrul căreia a ținut o prelegere Violeta Dinescu, compozitor, profesor, membru titular al Academiei Europene de Știință și Artă din Salzburg. Prof. Violeta Dinescu a abordat diverse subiecte cu privire la muzica compozitorilor români în Europa, referindu-se cu precădere la creația celebrului compozitor George Enescu.

Semnarea Acordului de parteneriat între Academia de Științe din Lituania și Academia de Științe a Moldovei, 12 iunie 2024.

Încă un parteneriat care sperăm că va da roade a fost lansat în **ședința festivă din 12 iunie, consacrată zilei Academiei de Științe a Moldovei**. „Integrarea în Spațiul European de Cercetare este cauza nobilă a Academiei care are un potențial important în promovarea imaginii țării pe plan european și internațional”, a menționat acad. Ion Tighineanu, subliniind că „Academia de Științe reprezintă Republica Moldova în principalele forumuri academice europene și internaționale: Consiliul Științific Internațional, Parteneriatul InterAcademic, Academia Europeană, ALLEA etc. Vom menționa, de asemenea, acordurile de parteneriat semnate de AȘM cu mai multe academii naționale, astăzi fiind onorați să semnăm Acordul de parteneriat cu Academia de Științe a Lituaniei”. Prezent la eveniment, ministrul Agriculturii și Industriei Alimentare, Vladimir Bolea, a accentuat că „peste tot unde este dezvoltare, se observă și prezența științei. Fără știință și fără carte nu se întâmplă absolut nimic nici într-o țară de pe glob. Știința merge mână-n mână, pas în pas, cu dezvoltarea, fără ea nu poate exista domeniul de aplicare. Din acest considerent, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a decis că institutele de cercetare din domeniile horticulturii, viticulturii, zootehniei să fie toate reformate, dezvoltate, consolidate, inclusiv financiar, ca prin intermediul laboratoarelor și potențialului științific existent să ajutăm agricultorii din țară”.

În cadrul ședinței festive din 12 iunie curent, **acad. Ion Tighineanu, președintele Academiei de Științe a Moldovei, și acad. Juras Banys, președintele Academiei de Științe din Lituania, au semnat un acord de parteneriat între cele două academii**. La eveniment a participat acad. Zenonas Dabkevičius, vicepreședintele Academiei de Științe din Lituania. Acordul între akademiile de științe ale Republicii Moldova și Lituaniei va promova și facilita cooperarea dintre ambele state, încurajând cercetătorii să participe la proiecte comune ce urmează să fie realizate în baza unor

Întrevederea membrilor Prezidiului AȘM și a membrilor conducerii Academiei de Științe din Lituania, 13 iunie, 2024.

înțelegeri specifice între institutele de cercetare și alte unități științifice; participarea comună la proiecte internaționale și la Programul Uniunii Europene pentru Cercetare și Inovare „Orizont Europa”, alte forme de cooperare științifică și de inovare.

În aceeași ședință festivă a AȘM, președintele Academiei de Științe din Lituania, acad. Juras Banys, a prezentat instituția academică pe care are onoarea să o conducă, structura ei, activitatea de cercetare, a relatat despre participarea tinerilor în știință, colaborarea internațională, exprimând convingerea că Academia de Științe a Moldovei va prospera, va deveni mai puternică. „Este vitală existența Academiei, deoarece ea reunește cei mai buni oameni de știință și cercetători care contribuie la prosperarea țării”, a accentuat acad. Juras Banys în luarea sa de cuvânt.

Ca urmare a semnării Acordului de Parteneriat, la 13 iunie 2024, Prezidiul Academiei de Științe a Moldovei a organizat o primă ședință de lucru cu participarea președintelui Academiei de Științe din Lituania, acad. Jūras Banys, și a vicepreședintelui, acad. Zenonas Dabkevičius. Întrevederea a fost focalizată pe elaborarea unui plan de activitate pentru anul curent, fiind abordate subiecte de importanță majoră atât pentru ambele academii, cât și pentru dezvoltarea științei în cele două țări. Experiența Lituaniei este valoroasă pentru Republica Moldova în special la compartimentele finanțarea și susținerea științei, cooperarea în domeniile cercetării și educației, promovarea rezultatelor cercetărilor și ghidarea tinerilor pentru a alege o carieră în știință. Președintele Academiei de Științe din Lituania, acad. Jūras Banys, a prezentat algoritmul de finanțare a cercetărilor și eforturile statului de a atrage mai multe surse pentru știință, activitatea Academiei Tinerilor, conclucrarea cu instituțiile de învățământ preuniversitar pentru a instrui elevii, inclusiv cei olimpici, mai cu seamă în domeniile științelor exacte – fizică, chimie, matematică.

Prima ședință de lucru a fost deschisă pentru noi inițiative. O acțiune importantă pe agenda comună a celor două Academii va fi conferința științifică din 29 noiembrie 2024 dedicată cinstirii memoriei ilustrului profesor medic pediatru Natalia Gheorghiu, la 110 ani de la naștere. S-a decis organizarea, pe 4 iulie curent, a unui webinar extins al celor două Academii. Precizăm că ședința comună a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei și a Prezidiului Academiei de Științe din Lituania s-a desfășurat la 4 iulie în format hibrid. Din partea Academiei de Științe a Moldovei au participat acad. Ion Tighineanu, președintele AȘM; m. c. Svetlana Cojocar, vicepreședinte, conducător al Secției de Științe exacte și ingineresti; m. c. Veaceslav Ursachi, adjunct al conducătorului Secției de Științe exacte și

ingineresti; acad. Eva Gudumac, vicepreședinte, conducător al Secției de Științe ale vieții; m. c. Ion Hadârcă, vicepreședinte, conducător al Secției de Științe sociale, economice, umanistice și arte; dr. hab., prof. univ. Aurelian Dănilă, adjunct al conducătorului Secției de Științe sociale, economice, umanistice și arte; dr. hab. Lilianna Condricova, secretar științific general al AȘM; dr. Tudor Braniște, șef al Secției management academic și relații externe, președinte al Academiei Tinerilor din Republica Moldova ș.a. Din partea Academiei de Științe din Lituania au participat online prof. Jūras Banys, președintele Academiei de Științe din Lituania; prof. Aušra Maslauskaitė, vicepreședinte Departamentului științelor umaniste și sociale; prof. Leonas Valkūnas, președintele Departamentului de Științe matematice, fizice și chimice; prof. Limas Kupčinskas, președintele Departamentului de biologie, medicină și geostiințe; prof. Vidmantas Stanys, președintele Departamentului Științe agricole și silvice; prof. Gintautas Dzemyda, președintele Departamentului Științe tehnice, dr. Ieva Plikusienė, președintele Academiei Tinerilor din Lituania ș.a. La întrevedere a participat ES Emil Druc, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Republica Lituania, precum și Liudas Dabkus, reprezentant al Ambasadei Lituaniei în Republica Moldova. Membrii Academiei de Științe din Lituania și membrii AȘM au prezentat informații succinte privind activitatea Departamentelor științifice și a Secțiilor de Științe. Prezentările făcute de către Academia de Științe din Lituania și Academia de Științe a Moldovei sunt în acces deschis pentru comunitățile științifice pe paginile web ale instituțiilor.

Conferințe științifice. În loc aparte în activitatea platformelor științifice de dialog și a comisiilor de experți ale AȘM revine organizării conferințelor, simpozioanelor, meselor rotunde științifice. Pe domeniul medicinei, la 26 aprilie 2024, sub egida AȘM a avut loc festivitatea de omagiere a acad. Gheorghe Ghidirim la 85 de ani. Ilustrul medic și om de știință a participat activ la fondarea Secției de Științe medicale a AȘM, asumându-și funcția de academician-coordonator al acesteia (în anii 1993–1995 și 1999–2008). Acad. Gh. Ghidirim este membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România, al Societății de Chirurgie din România, al Societății Internaționale de Chirurgie hepato-bilio-pancreatică și al Societății Mondiale de Chirurgie, iar în anul 2021 a fost distins cu „Premiul pentru întreaga activitate medicală” în cadrul Galei Elitelor Medicale și al Forumului Serviciilor și Tehnologiilor Medicale din România.

Un eveniment cu semnificație aparte a constituit conferința științifico-practică „Zilele Gheorghe Paladi. La a 95-a aniversare”, desfășurată pe 17-18 mai,

organizată de Departamentul Obstetrică și Ginecologie al Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” în parteneriat cu Spitalul Clinic Municipal „Gheorghe Paladi”, care a și găzduit evenimentul. Acad. Eva Gudumac, vicepreședintele AȘM, a adus calde felicitări acad. Gh. Paladi cu prilejul aniversării a 95-a din ziua nașterii, subliniind efortul discipolilor săi și al membrilor Catedrei universitare de profil în organizarea acestui eveniment. „Noi trebuie să ne mândrim cu astfel de personalități, ca omagiatul de astăzi, care a fost printre fondatorii domeniului de ocrotire al sănătății în perioada post-belică, a dezvoltat nivelul obstetricii și ginecologiei în republica noastră în baza construirii spitalelor și a maternităților, a pregătirii specialiștilor de înaltă calificare în medicină și a organizării cercetărilor științifice în domeniu”, a remarcat acad. Eva Gudumac, precizând că prin hotărârea Prezidiului AȘM acad. Gheorghe Paladi a fost distins cu Medalia „Meritul Științific” clasa I cu prilejul frumoasei aniversări.

La 28 iunie 2024, Academia de Științe a Moldovei, în parteneriat cu Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, au organizat Conferință științifico-practică cu participare internațională „Medicina – specialitate multidisciplinară”, moderată de acad. Eva Gudumac. Evenimentul a oferit participanților oportunitatea de a cunoaște cele mai recente descoperiri științifice și soluții inovatoare în domeniul stării de sănătate a populației post-COVID. În mesajul său acad. Mircea Beuran, președintele Academiei de Științe Medicale din România, a subliniat că este un bun prilej să fim împreună, aducând salutul academic forului de la Chișinău. Acad. Stanislav Groppa, prorector pentru știință al USMF „Nicolae Testemițanu”, a subliniat că urmările infecției Covid-19 constituie o problemă globală de impact medical, medico-biologic și social, care a implicat în soluționarea ei specialiști

din diverse domenii. Chiar din primele zile ale pandemiei au fost organizate conferințe cu prezența colaboratorilor și a elitei științifice de la USMF „Nicolae Testemițanu”. Întru-un timp rapid, au fost stabilite relații de cooperare cu Institutul de Bioinginerie Genetică din Trieste, Italia, instituție a ONU. Cu sprijinul colegilor italieni s-a reușit determinarea structurii virușilor SARS CoV-2, care afectaseră populația Republicii Moldova. Principala realizare, a reiterat acad. S. Groppa, este Registrul pacienților cu SARS CoV-2, acesta oferind o posibilitate unică de a revedea grupul de pacienți care a suferit de diferite forme grave ale maladii pentru a stabili care este astăzi starea lor de sănătate.

Pe domeniul științelor exacte și ingineresti, la 27 iunie 2024, Secția de științe a AȘM și Institutul de Fizică Aplicată au organizat masa rotundă „Academicianul Alexei Simașchevici la 95 de ani”. Personalitate notorie în domeniul fizicii, acad. Alexei Simașchevici a adus contribuții substanțiale la dezvoltarea fizicii, științei materialelor, la pregătirea cadrelor. În cadrul evenimentului, m. c. Svetlana Cojocaru, vicepreședinte al AȘM și conducătorul Secției de științe, a prezentat Placheta *Exelență în cercetare*, pe care Prezidiul AȘM a conferit-o acad. Alexei Simașchevici în semn de înaltă recunoștință pentru promovarea științei pe plan național și internațional, muncă îndelungată și prodigioasă în cercetare, rezultate științifice de excelență obținute, contribuții deosebite în pregătirea cadrelor de înaltă calificare, devotament profesional și cu prilejul aniversării a 95-a din ziua nașterii.

Pe 29 mai 2024, Institutul pentru Cercetări în Economie Circulară și Mediu „Ernest Lupan” (IRCEM) din Cluj Napoca, România, a organizat în colaborare cu Academia de Științe a Moldovei seminarul „Misiunea Soluri Sustenabile a Uniunii Europene: Aspecte cheie pentru construcția a 100 Living Labs și surse de finanțare”. Evenimentul este inițiat de echipa proiectu-

Omagiu acad. Gheorghe Ghidirim la 85 de ani, 26 aprilie 2024.

Acad. Alexei Simașchevici i se conferă placheta *Exelență în cercetare* cu prilejul aniversării a 95-a, 27 iunie 2024.

lui NAT100NS, ca un prim pas pentru a sprijini lansarea misiunii UE „A Soil Deal for Europe”. În discursul său acad. Ion Tighineanu a menționat că la 19-21 mai 2024, la Florența, Italia, a avut loc Congresul Mondial al Societăților Științei Solului consacrat celor 100 de ani de la fondarea acestei prestigioase organizații, la care a participat m. c. al AȘM Boris Boincean, ex-director al Institutului de Cercetări pentru Culturile de Câmp „Selecția” din Bălți, astăzi structură în componența Centrului Național de Cercetare și Producere a Semințelor din Porumbeni. În cadrul evenimentului Societățile Științei Solului din Canada și din Polonia au înaintat propunerea de recunoaștere, la nivel mondial, a Cernoziomului Tipic din stepa Bălțiului în calitate de Sol al Anului 2024. Președintele IRCSEM, Elena Simina Lakatos, a prezentat informații despre rolul solului și posibilitatea de a pretinde la o finanțare de 48 de milioane de euro în scopul creării unui unui LIVING LAB (LL) sau LIGHTHOUSE (LH). Ea a precizat că a fost elaborat un proiect de lege a UE privind monitorizarea solului, care își propune să asigure condiții de concurență echitabile între statele membre și un nivel ridicat de protecție a mediului și a sănătății; să ofere un cadru juridic care să contribuie la obținerea unor soluri sănătoase până în 2050. M. c. al AȘM Boris Boincean s-a referit la rezultatele cercetărilor sale de decenii asupra solurilor din stepa Bălțiului, cercetări care au contribuit la marea performanță – de a fi declarat Cernoziomul Tipic din stepa Bălțiului – Solul Anului 2024 la Congresul Mondial al Societăților Științei Solului de la Florența.

Tradițional, Secția Teritorială Nord a Academiei de Științe a Moldovei (cu sediul la Bălți) a organizat, pe 24 mai 2024, în format online, Conferința științifică cu participare internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”. Ajunsă la cea de-a VIII-a ediție, conferința a fost or-

ganizată de un parteneriat eficient al Academiei de Științe a Moldovei, Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, Zonei Economice Libere Bălți, Agenției de Dezvoltare Regională Nord, Centrului Național de Cercetare și Producere a Semințelor sectorul „Selecția”, municipiul Bălți, precum și SA „MOLDAGRO-TEHNICA”. În cadrul conferinței a fost lansat volumul de materiale pregătite de colaboratorii secției – *Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective* (ediția a opta). Bălți: S.n.: Tipografia din Bălți, 2024, 628 de pagini.

În domeniul științelor sociale și economice, menționăm că pe 16 mai, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova, în colaborare cu Secția de științe sociale, economice, umanistice și arte a Academiei de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova, Departamentul Relații Internaționale al Universității de Stat din Moldova și Centrul de Economia Industriei și Serviciilor al Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu” al Academiei Române, au organizat cea de-a XVIII-a ediție a manifestării științifice consacrate Zilei Europei cu genericul „Integrarea europeană a Republicii Moldova în contextul negocierilor pe marginea acquis-ului comunitar”.

„Libertatea este degetul arătător de la mâna lui Dumnezeu” – sub acest dicton, în ziua de 22 mai, la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău s-a desfășurat ședința festivă a Senatului instituției, în cadrul căreia a fost conferit titlul onorific de Doctor Honoris Causa dlui Ion Hadârcă, m. c. al AȘM, membru de onoare al Academiei Române, poet, publicist, traducător, om politic, absolvent al UPS „Ion Creangă”.

Simpozionul aniversar „Ion Gagim: lumea și oamenii vieții mele”, desfășurat pe 31 mai curent la Uni-

Expoziția de arte decorative organizată de Ziua AȘM, 12 iunie 2024.

M. c. al AȘM Ion Hadârcă – Doctor Honoris Causa al UPS „Ion Creangă”, 22 mai 2024.

versitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, l-a avut drept protagonist pe m. c. al AȘM Ion Gagim, Maestru în Arte, membru al Uniunii Muzicienilor, al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Republica Moldova, membru al Uniunii Scriitorilor, deținător al „Ordinului de Onoare”, al unor distincții academice ale AȘM și Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași etc. În cadrul simpozionului, m. c. al AȘM Ion Gagim și-a prezentat lucrările sale de ultimă oră: *Teoria artistică a muzicii. Introducere în muzicologia dinamică, Educația de Sus și Educația de Jos, Doga și Eminescu: metafizica sunetului sau o carte despre iubire*, care au văzut lumina tiparului în anul 2024.

Un șir de conferințe și mese rotunde au fost organizate la AȘM și în domeniul promovării și valorificării patrimoniului cultural. Pe 20 iunie 2024 a avut loc Simpozionul internațional de etnologie dedicat Zilei Universale a Iei (sărbătorită pe 24 iunie) și Zilei Naționale a Portului Popular (sărbătorită în ultima duminică a lunii iunie), organizat de Institutul Patrimoniului Cultural din Chișinău în parteneriat cu alte instituții, inclusiv AȘM. Precizăm că „Arta cămășii cu alțiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” a ajuns pe Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității la 1 decembrie 2022. La eveniment au participat cercetători științifici, cadre didactice, muzeografi, restauratori din Republica Moldova, România și Ucraina.

Prelegeri publice. Tradiția organizării prelegerilor pe subiecte actuale este una semnificativă pentru activitatea Academiei. În context, remarcăm prelegerea publică „Alianța Nord-Atlantică: 75 de ani de activitate”, susținută la 10 aprilie de m. c. al AȘM Victor Juc, directorul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM. Importanța și semnificația acestui eveniment marcat pe întregul continent european ține de crearea Tratatului Atlanticului de Nord la 4 aprilie 1949, la Washington, de SUA, Canada și alte zece state europene. Printre obiectivele NATO se numără asigurarea securității și stabilității regionale și internaționale, managementul crizelor internaționale, apărării cibernetice, securitatea energetică, punerea în aplicare a unui sistem comun de apărare.

La 12 aprilie 2024, dr. hab. în științe tehnice Valerian Cerempei, conferențiar universitar în Departamentul bazele proiectării mașinilor din cadrul Facultății Inginerie Mecanică, Industrială și Transporturi a UTM, a susținut prelegerea publică „Ingineria agrară: măsuri de adaptare și opțiuni de atenuare a schimbărilor climatice”, prin care, care și-a propus să identifice cele mai eficiente și durabile măsuri de adaptare la schimbările climatice și opțiuni de atenuare a consecințelor acestora în domeniul ingineriei agrare.

La 18 aprilie curent, de Ziua Internațională a Monumentelor și Siturilor, organizată de AȘM în parteneriat cu Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău, dr. hab. în studiul artelor Liliana Condraticova a susținut prelegerea „Chișinău – oraș al excelenței în arta metalelor”.

Expoziții. Deopotrivă cu expozițiile de carte și fotografii, devenite actanți nemijlociți ai conferințelor științifice și ale meselor rotunde, și Ziua Academiei de Științe a Moldovei a fost marcată de expoziții originale. Astfel, la 12 iunie 2024, în Sala Aurie a AȘM a fost expusă colecția de grup „REFLECȚIE”, realizată de studenții de la Programul de studii Design vestimentar Industrial al Facultății de Design din cadrul UTM (coordonator lector universitar Alina Tocarciuc) și colecția de lucrări „Patrimoniul cultural: tradiție, inspirație, emoție”, inspirată de ornamentele moldovenești și realizată de studenții de la Facultatea Urbanism și Arhitectură, Departamentul Urbanism și Design Interior, din cadrul UTM. Piese de ceramică au fost prezentate de tinerii creatori de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. Asemenea expoziții denotă coeziunea strânsă între seniorii experimentați și tinerii care aleg să facă o carieră în știință, educație, inginerie sau creație.

Amintiri, memorii. Agenda de activitate a Secțiilor de științe ale AȘM a inclus și omagierea personalităților notorii științifice plecate la cele veșnice. Pe 21 mai 2024 a fost organizată masa rotundă „Academicianul Constantin Popovici la 100 de ani: destin de savant” (21.05.1924–05.12.2010). La eveniment au participat membrii Secției de științe sociale, economice, umanistice și arte a AȘM, oameni de cultură, fiind prezentă și primul secretar al Ambasadei Ucrainei în Republica Moldova, Olesya Yurchenko. Distinsa personalitate a acad. Constantin Popovici, a fost evocată în discursurile acad. Ion Tighineanu, președintele AȘM, acad. Mihai Cimpoi, dr. Dumitru Apetri, m. c. al AȘM Victor Moraru ș.a. Vicepreședintele AȘM, m. c. Ion Hadârcă, a subliniat caracterul monumental al lucrării lui C. Popovici *Eminescu. Viața și opera*: „Altceva mai bun și mai consistent n-am avut la dispoziție. Noi, studenții de la filologie, creșteam cu *Eminescu în amintirile contemporanilor*, ediție îngrijită de savantul Constantin Popovici. A reușit să strecoare prin acele grile de cenzură cât mai multă informație nouă și cât mai multă viață literară din acea perioadă frământată. E meritul lui Popovici, indiscutabil!”

La 21 iunie 2024, Secția de științe ale vieții a organizat, sub conducerea acad. Eva Gudumac, masa rotundă în memoria omului de știință, parlamentar și demnitar de stat Ion Dediș, m. c. al AȘM, care la 24 iunie ar fi împlinit 90 de ani. Biolog și ecologist notoriu,

Ion Dediu a fondat școala ecologică națională, școala de ecotoxicologie acvatică, școala științifică de ecologie politică, iar activitatea sa științifică a fost apreciată cu numeroase titluri și distincții: premiul Academiei Române, premiul Academiei Oamenilor de Știință din România, Premiul Național al Republicii Moldova, „Ordinul Republicii” ș.a.

Emisiuni radio și TV. Membrii AȘM sunt permanent invitați la emisiuni radio și TV, abordând subiecte despre știință, perspectivele dezvoltării cercetării în Republica Moldova, integrarea în Spațiul European de Cercetare și în familia europeană, finanțarea științei.

Ediția din 30 mai 2024 a emisiunii „Obiectiv Comun” de la TVR Moldova, a readus în atenția mediului academic și a factorilor de decizie problemele stricte din domeniul cercetării și inovării din Republica Moldova. La emisiune au participat: președintele Academiei de Științe a Moldovei acad. Ion Tighineanu; m. c. al AȘM Laurenția Ungureanu, directorul Institutului de Zoologie al Universității de Stat din Moldova; dr. Tudor Braniște, șeful Secției management academic și relații externe a AȘM.

De Ziua Academiei de Științe a Moldovei, pe 12 iunie, academicianul Tudor Lupașcu, specialist în chimie ecologică și protecția mediului, membru al Secției de științe exacte și ingineresti a AȘM, a fost invitatul emisiunii Telematinal de la TVR Moldova.

Despre inițiativa Ministerului Educației și Cercetării de creare a unui Grup consultativ pentru dezvoltare curriculară care a intervenit destul de nechibzuit în structura Curriculumului școlar, practic eliminând din Curriculum disciplina școlară fizica, „reducând numărul de ore de studiu al acesteia la un minim care nu se regăsește în nicio țară din Europa” a scris acad. Ion Tighineanu (*Făclia*, nr. 21 (3801) din 14 iunie 2024). Problemele cercetării din Republica Moldova fiind abordate în presa scrisă de acad. Ion Tighineanu (*Literatura și Arta*, nr. 20 din 16.05.2024; *Literatura și Arta*, nr. 21 din 23 mai 2024; *Literatura și Arta*, nr. 23 din 6 iunie 2024), acad. Tudor Lupașcu (*Literatura și Arta*, nr. 21 din 23 mai 2024) ș.a.

În contextul celor expuse, un loc aparte revine dezbaterii publice „Academia Română și Academia de Științe a Moldovei: parteneriat pentru dezvoltarea cercetării și a inovării în context european”, ediția a șasea, în cadrul proiectului „Dublă integrare prin cooperare și informare. Continuitate”, susținut de Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova al Guvernului României. La discuții au luat parte acad. Ion Tighineanu, președintele AȘM; acad. Bogdan Simionescu, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” al Academiei Române, profesor la Universitatea Teh-

nică „Gheorghe Asachi” din Iași; dr. Tudor Braniște, șeful Secției management academic și relații externe a AȘM, președintele Academiei Tinerilor din Moldova. Dezvoltarea științei românești în context european este un obiectiv comun al celor două academii, Academia Română și Academia de Științe a Moldovei. Președintele AȘM a subliniat că problema principală cu care se confruntă în prezent cercetarea în Republica Moldova este subfinanțarea domeniului, fiindcă nu poți face față provocărilor în lipsa investițiilor în cercetare și inovație, precizând că bugetul alocat științei și cercetării în Republica Moldova este de 0,22% din PIB. În Cehia, finanțarea constituie 2% din PIB, în Lituania – peste 1%, în Serbia, care aspiră să devină membru al Uniunii Europene, finanțarea e de 1% din PIB. Acad. Bogdan Simionescu, ex-vicepreședintele Academiei Române, și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu faptul că România și Republica Moldova investesc puțin în domeniul științei și cercetării, fapt ce determină un exod masiv al profesioniștilor din domeniu: „Noi investim în cercetare 0,28% din PIB. Când ar trebui să avem o investiție în cercetare de 3%. În unele țări europene, cum ar fi Germania, se investește chiar mai mult, 4%-5% din PIB”, a precizat savantul român. Problema tinerilor care fac cercetare a fost abordată de dr. Tudor Braniște, care a remarcat că „în domeniul științelor fundamentale și tehnologice ingineresti, numărul tinerilor este cu mult mai mic decât în domeniul științelor umaniste, economice și drept. Dacă tendințele vor rămâne aceleași, se vor atesta dificultăți și mai mari la atragerea tineretului în domeniul științelor exacte”.

Constatăm că pe parcursul lunilor aprilie-iunie, la Academia de Științe a Moldovei au fost organizate o serie de manifestări științifice și culturale, conferințe, simpozioane, mese rotunde, dezbateri publice, pe subiecte de interes major pentru societatea noastră. Evenimentele organizate de AȘM sau cu concursul acesteia se desfășoară în cadrul a șapte platforme de comunicare: *Securitatea ecologică în contextul modificărilor accelerate de mediu, Securitatea Alimentară și Siguranța Alimentelor, Securitatea economică, migrația și transformările demografice, Accidente Vasculare Cerebrale, Coronavirusul de tip nou SARS-CoV-2 și interferența cu alte maladii, Științele fundamentale pentru dezvoltarea durabilă a societății, Educația în societate și în cadrul a șapte comisii de experți: Schimbări climatice, Agricultură, Securitate socioeconomică, Istoria științei, Patrimoniul cultural în context european, Medicină, Nanotehnologii, materiale funcționale și dispozitive electronice.*